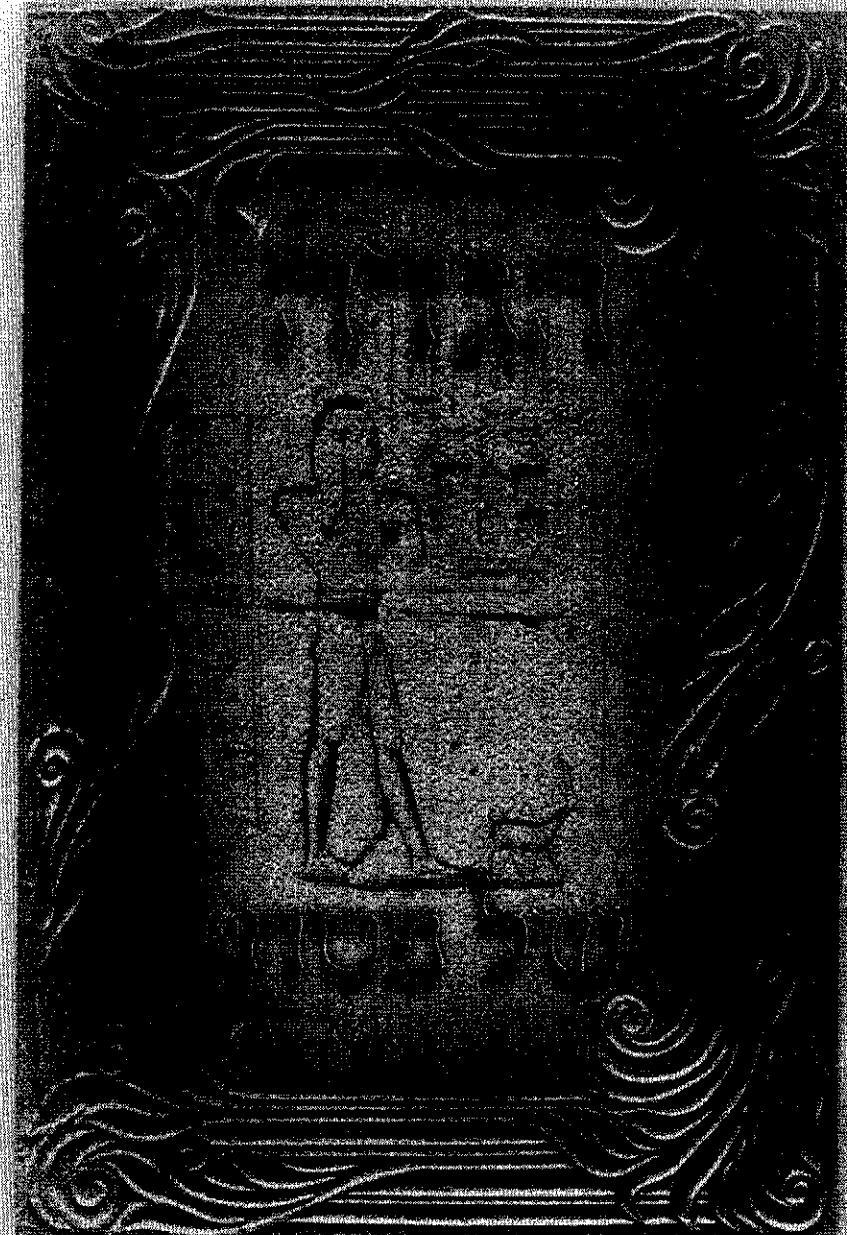

Haggadah Insights:

MAKING THE MOST OF THE SEDER EXPERIENCE

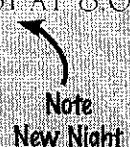
2 PART SERIES:

WEDNESDAY, MARCH 26 & MONDAY, MARCH 31 AT 8:00PM

GIVEN BY RABBI SHMUEL SILBER

Suburban Orthodox
Congregation Toras Chaim

1. הגדה של פסח

מה נשתנה הלילה זהה מכל הלילות.
 שבכל הלילות אנו אוכלים חמץ ומאה. הלילה זהה בלי מאה:
 שבכל הלילות אנו אוכלים שאר ירקות. הלילה זהה מרור:
 שבכל הלילות אין אנו מטבילים אפילו פעם אחת. הלילה
 זהה שתי פעמים:
 שבכל הלילות אנו אוכלים בין ישבן ובין מסכין. הלילה זהה
 בלבד נמסcin:

What makes this night different from all [other] nights?

*On all nights we need not dip even once, on this night we do so twice!
 On all nights we eat chametz or matzah, and on this night only matzah.
 On all nights we eat any kind of vegetables, and on this night maror!
 On all nights we eat sitting upright or reclining, and on this night we all recline!*

2. הגדה של פסח

עבדים היינו לפראה במצרים ויוציאנו ה' אלהינו שם ביד חזקה וברורע נטויה, ואילו לא הוציא
 הקדוש ברוך הוא את אבותינו מצרים עדיין אנו ובנינו ובניינו מושיעדים היינו לפראה
 למצרים, ואףלו כולנו חכמים כולנו נבונים כולנו זקנים כולנו יודעים את התורה מצוה علينا לספר
 ביציאת מצרים, וכל המאריך ביציאת מצרים הרי זה משובח.

*We were slaves to Pharaoh in Egypt, and the L-rd, our G-d, took us out from there with a strong hand
 and with an outstretched arm. If the Holy One, blessed be He, had not taken our fathers out of Egypt,
 then we, our children and our children's children would have remained enslaved to Pharaoh in Egypt.
 Even if all of us were wise, all of us understanding, all of us knowing the Torah, we would still be
 obligated to discuss the exodus from Egypt; and everyone who discusses the exodus from Egypt at length
 is praiseworthy.*

3. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קטז עמוד א

משנה. מזו לו כוס שני, וכאן הבן שואל אביו. ואם אין דעת בגין אביו מלמדו: מה נשתנה הלילה
 זהה מכל הלילות מתחליל בגנות ומסיים בשבח ...

4. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קטז עמוד א

מתחליל בגנות ומסיים בשבח מיי בגנות? رب אמר: מתחלה עובדי עבודה גלוים היו אבותינו.
 ושם אומר: עבדים היינו.

We were slaves to Pharaoh in Egypt,
and God our Lord took us out of there with a strong hand and an
outstretched arm.

If God had not taken our fathers out of Egypt, then even we,
our children and our children's children would still be slaves in Egypt.

Even if we are all wise and understanding, all elders, expert in the Torah,
we are still obliged to speak of the Exodus from Egypt.
Whoever discusses the Exodus at length should be praised.

עבדים

וַיֹּצְאָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ

מֶשֶׁם בָּיִזְכָּרְנוּ צֹקָה וּבָרוּעַ גְּטוּנָה. וְאֵלּוּ לֹא חָזָיא תְּקִדּוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִפְּאָרִים. חָרִי אָנוּ וּבְנֵינוּ וּבְנֵי בְּנֵינוּ
מִשְׁעָבָדִים קִיְינָה לְפִרְעָה בְּמִצְרָיִם. וְאַפְּלִילוּ בָּלָנוּ חֲבָמִים.
בָּלָנוּ גְּבוּנִים. בָּלָנוּ זְקִנִּים. בָּלָנוּ יוֹצְעִים אֶת מִתְוֹתָה.
מִצְחָה עַלְינוּ לְסִפְרֵ בִּיצְיאָת מִצְרָיִם. חָרִי זֶה מִשְׁבָּחָה:
וְכֹל מִמְּרַבָּה לְסִפְרֵ בִּיצְיאָת מִצְרָיִם. חָרִי זֶה מִשְׁבָּחָה:

At first our fathers served idols. But now God has brought us close {to Him that we may} serve Him {alone}. It is thus written, "Joshua said to the people: Thus said God, the Lord of Israel, 'Your fathers had always lived on the other side of the [Euphrates] River. [They included] Terach, father of Abraham and Nachor, and they served other gods (Joshua 24:2).

"I took your father Abraham from across the river, and led him through the whole land of Canaan. I increased his family and gave him Isaac. To Isaac I gave Jacob and Esau, and to Esau I gave Mount Seir to keep. Jacob and his children went down to Egypt" (Joshua 24:3,4).

Blessed is He who keeps His promise to Israel, blessed be He! God had calculated that the end would come just as He had told Abraham {in the Promise} between the Halves. It is written, "[God] said to Abram, 'Know that your children will be strangers in a land that is not theirs. [The people of that land] will make them slaves and be cruel to them for four hundred years. But then I will judge the nation whom they will serve, and after that they will leave with great wealth'" (Genesis 15:13 – 14).

מִתְחָלָה

עֲבָדִי עֲבֹדָה זֶה קַיְיָ אֲבוֹתֵינוּ
וְעַבְשׂוּ קָרְבָּנוּ בַּמְקּוֹם לְעַבּוֹדָתוֹ. שָׁנָאָמָר וַיֹּאמֶר
יְהֹוָשָׁעַ אֶל־כָּל־הָעָם מִה־אָמָר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
בַּעֲבָר תָּגַךְ יִשְׁבְּבוּ אֲבוֹתֵיכֶם מַעֲלָם תָּרַח אָבִי
אֲבָרָהָם וְאָבִי נָחוֹר נִיעַבְדוּ אֶלְתִּים אַחֲרִים; וְאַחֲרֵי
אֲתִ־אֲבִיכֶם אֲתִ־אֲבָרָהָם מַעֲבָר תָּגַךְ וְאַולֵּךְ אָתָּו
בְּבָל־אָרֶץ בָּגָנוּ וְאַרְבָּת אֶת זָרָעוֹ וְאַתָּו לוּ אֲתִ־יַּצְקָךְ
וְאַתָּו לִיאַקְרָב אֲתִ־יַּעֲקֹב וְאֶת עַשְׂיוֹ וְאַתָּו
לְעַשְׂעוֹ אֲתִ־תָּהָר שָׁעֵיר לְרַשְׁת אָתָּו נִיעַקְבָּן וְבָגָנוּ יִרְדֹּן מִצְרָיִם;
בְּרוּךְ שָׁוֹמֵר הַבְּטַחַת לְיִשְׂרָאֵל בָּרוּךְ הוּא.
שָׁהַקְדּוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חָשַׁב אֶת מַקֵּז לְעַשְׂות בָּמָה
שָׁנָאָמָר לְאֲבָרָהָם אֲבִינוּ בְּבִרְית בֵּין הַבָּתָרִים.
שָׁנָאָמָר וַיֹּאמֶר לְאֲבָרָהָם יְדֻעַּ תְּדֻעַּ כִּי־גָרֶג יְתִיחַת זְרַעָךְ
בָּאָרֶץ לֹא לְחַסְּ וּצְבָדָום וְעַנוּ אַתָּם אַרְבָּע מֵאוֹת שָׁהָה.
וְגַם אֲתִ־חָגוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ זָן אֲנָכִי וְאַחֲרֵי בָּנָוּ
יִצְאֹו בָּרְכָשׁ גָּדוֹלָה:

6. הגדה של פסח יהל' ישראל (הרבי מair לאו) דף עז

מהן הגנות והשבחים? נחלקו בכר רבי ושמעאל בגמרה. לדעת רב, יש לומר:
"מתילהה עובדי עבודה זרה היו אבותינו, העשויו קירובנו המקום לעבודתו", ואילו
לדעתי ששמעאל, יש לומר: "עבדים היוינו למראה במצרים, וויצו לנו ה' אלוקינו משם
ביד חזקה ובורוע נתניה".
כלומר: רב סובר שיש להזכיר את הצד התרוני, שמתוילהה היו אבותינו עובדי
עבודה זרה ובגדר זה קירבנו המקום לעבודתו, ואילו שמעאל סובר שיש להזכיר
את הצד האנושי, שמתוילהה היוינועבדים למצרים וכגון זה יעצנו לחרות.
והנה באמרנו את ההגדה של פסח, אנו מגלים כי האמת היא כשניהם. אלו
ואילו דברי אלוקים חיים, ושני הקטעים נאמרים בהגדה.

Approach #1:

7. מהרש"א תלמוד בבבלי מסכת פסחים דף יח עמוד ב' מתחילה בגנות ומסיים כו'. עניינו שכיוום שמחת לבו של אדם יזכור תחלה שפלותו וגנותו שלא תזוזה דעתו עליו ומה"ט דורש נמי מארמי אובד אבי וע"כ בעי לאודוי ולשבוחי טפי וק"ל:

8. ט"ז אורח חיים סימן תעב ס"ק ג' אלא דנרא דטעם לביישת הקיט"ל הוא שלא תזוזה דעתו עליו מפני השמה' ע"כ ילבש בגדי מתה' ולפ"ז גם האבל ילבשנו ועמ"ש סי' תר"י לענין י"ה:

Approach #2:

9. הגדרה של פסח יהל ישראל (מאת הרב ישראלי מאיר לאו) דף עז

כ' במשנה נאמר, כי מצות "זהירות לבן", נעשית באופן של "מתחילה בגנות" – ומסיים בשבח" (פסחים קטו). אי אפשר להסתפק בשבח בלבד לספר גם על הגנות, כדי שאנו לוקחים בלילה זהה לא רק מעה כי אם גם מרור. מי שאיננו מביר את המורור לא ידע להעריך את ערכאה של המצה, וממי שלא מבין מהו שיעבור לא ידע משמעותה של חרות.

(3)

ועכדי ע"ז ולחמי כן כיינו עכדי הללו סטמים משפטן לפון, כי לך מה יועלן הקפוא פטולמו העצאות ווועס צאנט נאכילד מה לאכער סיטינט ס' עמען, מה נטוה נאנט עיילו צי סקלוועם סטמאנגעיסט נאכער כיינו נאכילדונא ווועלט כיינו לאהוילא, ולעך מוקליס נאכילדיס מהלדים תממיין כל פטפור סטטעלע ווועספּן נאמר דילמת ליט זונמל דהוילט ניאן/ קטעוילן סבר דעיקל סטפור

10. הגדרה של פסח מלבים דף סב

(4) ב' מתחילה. מכלן ממיל עגס קטמולו. וללא גען פסגדס לאהן פקפואל מהן מלחתת גערס נאנטה למונת יטרלען ע"ז חרגאט אהכילד מה צוילו, ולקפער לנ עניין גלומ מיליס גוילומס עד מטען חורה וכינן ציט נאכילדת, נזום עד קלה קטפואל קמננד ללהקטיין מן פקודה מה פקודה, קמאמלאס פסיינו

Approach #3:

11. הגדרה של פסח בית הלווי דף קכיה ד"ה מתחילה

מתחלgaה עובדי עבודת זורה היו אבותינו. מכאן ראייה למש"כ הרמב"ם (ס"א מעכו"ם ה"ג) רוגט אביהם אבינו עבר מתחילה ע"ז ע"ש,adam הכוונה על תורת מהו הלשון "아버지ינו". אמנים מהפטוק שambilא "תורה אבי אבותה" משמע לכארורה דהכוונה על תורה, אך קשה לומר כן, וצריך להוכיח דמהפטוק אין כוונתו להביא ראייה רק על תורה. (הגוריין, סטנטיל עה"ת בסופו)

12. הגדרה של פסח צוף אמרים דף לה המגיד מקאונץ'

מתחלgaה עובדי ע"ז היי אבותינו. פי' נ"ל יממר קולדס הויל וסיעומי לחט מעשי עד טהה לין לי עוד צום מקנס לנטקריג היל פט"ת, היל ימחוק קולדס טיל כל פניש נאכונ מזיאס וויללה, ווילמר צאנט, היל ממחלה עונדי ע"ז כייל ערנומינו ווילעפ"כ קלינגנו סטמאנס לעניזותו (עד טגס מרם ערפה מטונא לדילמת רוז") ווילן נ"ז דבר צעומד נפבי סטטונא, ווילומה נאנט צי יטרלען.

(3)

Approach #4:

13. הגדה של פסח: ברסלב (מג)

עכרים היו לפרטן במצרים. אף על פי ששמיין לבן "עבדים היינו" וכל סיפור יציאת מצרים, אף על פי כן בודאי אין זה תירוץ מספיק לבאר ולהתרץ בשלימות כל הקושיות של "מה נשתנה", כי לפי מיעוט שכנו עדרין קשה על כל דקדוקי המצוות ופרטיהם שעושין בליל פסח בלבד, מכל שכן בשאר ימות השנה, מה שייכות להם לענין יציאת מצרים, ולמה אנו מחויבים דווקא לטבל שתי פעמים זכר ליציאת מצרים? וכן, למה חמץ אסור במשהו?! ואם בשביל לזכור החפazon שלא הספיק בזקם וכו', היה די במצוות אכילת מצה לזכור החפazon? כמו מוצות סוכה, שהוא זכר להיקף עני כבוד, אבל לא נאסר הבית לגמרי בשביל זה, ובדרך עראי מותר להכנס בו, ולמה החמץ אסור לגמרי במשהו בכלל יראה ובכל ימצא? וכן בשאר פרטיה המצוות, בודאי אין אנו מבינים טעמייהם. ומה עניין יציאת מצרים למצות ציצית, וכן בשאר המצאות.

רק באמת יש שיקות גדול עניין יציאת מצרים לכל התורה, כולל וכל המצאות ופרטיהם, אבל אנו אין מבינים כל זה בפרטיות.

אבל באמת זה עיקר התיקון, שמודיעין לו שכל השינויים שבלייה זאת וכל התורה והמצוות, הכל בשביל להמשיך علينا האמונה הקדושה שגילתה לנו ברוחמי בייציאת מצרים, על ידי האותות והמופתים הנוראים שעשה עימנו עד אין חקר, שעל ידי זה ראיינו עין בעין כי ראוי לנו לעובדו ולקבל על מלכותו באהבה כאשר ציונו על ידי משה.